

ТЭСТ №2 ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Частка А

А1. Адзначце словы, у якіх на месцы пропускаў трэба пісаць літару *а*:

- 1) в_гнеўстойлінасць;
- 2) м_тацыкліст;
- 3) поч_рк;
- 4) ц_гліна;
- 5) ільн_пункт.

А2. Адзначце словы, у якіх на месцы пропускаў трэба пісаць літару *я*:

- 1) ам_рыканка;
- 2) Свіц_зь;
- 3) аб_здоліць;
- 4) аграбі_логія;
- 5) зато_насць.

А3. Адзначце словы, у якіх на месцы пропускаў трэба пісаць літару *у* (складовае):

- 1) афарбо_ка;
- 2) запрасіў_сіх;
- 3) святочна-_рачысты;
- 4) стра_с;
- 5) адпачываць у садзе, _ лесе.

А4. Адзначце словы, у якіх на месцы пропускаў трэба пісаць *апостраф*:

- 1) белакроў_е;
- 2) інтэрв_ю;
- 3) між_ярусны;
- 4) паштал_ён;
- 5) раз_яднаць.

А5. Адзначце словы, у якіх на месцы пропускаў трэба пісаць дзве пададзеныя ў дужках літары:

- 1) засыпа_ы (нн);
- 2) ра_аднік (сс);
- 3) памя_ю (цц);
- 4) паўнаводд_е (зз);
- 5) кало_а; (нн).

А6. Адзначце правільна напісаныя словы:

- 1) каўкаскі;
- 2) Полаччына;
- 3) безжыццёва;
- 4) бескампраміснасць;
- 5) атказчык.

А7. Адзначце словы, якія маюць канчатак:

- 1) уверсе;
- 2) узняць;
- 3) косяць;
- 4) зборнік;

5) першаму.

A8. Адзначце словы, якія трэба пісаць разам:

- 1) авія_канструктар;
- 2) бетона_ўкладчык;
- 3) гуслі_самаграі;
- 4) міні_кафэ;
- 5) праца_дзень.

A9. Адзначце прыметнікі ў форме найвышэйшай ступені параўнання:

- 1) найчысцей;
- 2) менш рэдкі;
- 3) найглыбейшы;
- 4) самы смелы;
- 5) найбольш яркі.

A10. Адзначце словы, якія трэба пісаць разам:

- 1) мала_рыцкі;
- 2) шахматна_шашачны;
- 3) чарна_вокі;
- 4) малочна_белы;
- 5) буда_кашалёўскі.

A11. Адзначце сказы з дзеясловамі ўмоўнага ладу.

- 1) Будзі жаўрукамі жытнёвую рунь, палі незгасальную ў небе зару.
- 2) Хоць бы мне па жменьцы сонца, я б сыпнуў туды, дзе цёмна.
- 3) Я быў бы шчаслівы, калі б удалося здзейсніць надзеі маіх настаўнікаў.
- 4) Сустрэўся б ты з гэтым чалавекам раней ды пагаварыў бы.
- 5) Курганы на полі параслі ядлоўцам.

A12. Адзначце сказы, у якіх ёсць дзеепрыслоўі закончанага трывання.

- 1) Насупраць яе, прыкрыўшы спісаны ліст канвертам, скоранька пісала Ганка.
- 2) Едучы з работы дадому, Высоцкі таксама спыніўся каля бярозак.
- 3) Зноў смяецца, свецячыся ў траве, крыніца.
- 4) Лось, пачуўшы чалавека, не кінуўся бегчы.
- 5) Мінуўшы глухія Цёмныя Ляды, Лабановіч павярнуў улева, трымаючы кірунак на Мікуцічы.

A13. Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы трэба пісаць разам.

- 1) Голас малога *на_дзіцячаму* звонкі, задорны.
- 2) Дарога была няроўная, сані кідала з боку *на_бок*.
- 3) *У_двух* яны пакрочылі ў жыта.
- 4) *Што_дзень* смаліць пякуча сонца.
- 5) Ганна сноп за снопам падчапляла на вілы, узважвала, кідала Яўхіму, які спрытна хапаў *на_ляту*, клаў на масток.

A14. Адзначце сказы, у якіх *не* са словамі трэба пісаць асобна.

- 1) Днём яшчэ было цёпла, а пад вечар, калі чырвонае сонца сцякала за лес, апусцелая, *не_ласкавая* зямля стыла на холадзе.
- 2) Змітрок моўчкі, *не_пазіраючы* на Ігната, пачаў корпацца ў маторы.
- 3) Знешні выгляд ў трыпутніка далёка *не_экзатычны*.

4) Стары бабёр адчуваў, што трэба ісці не _пазней, чым гэтым летам.

5) Ужо не_многа засталася жахлівых слядоў варожага нашэсця.

A15. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба пісаць *ні*.

1) Асабіста я лічу, што чалавек, якое б жыццё _празыў, _павінен быць раўнадушным да іншых.

2) Алесь _мог _думаць, што зрабіў правільна.

3) Дзьмуў, _на хвіліну не аціхаў моцны, парывісты вецер.

4) _адзін дзесятак гадоў вучаць яны па вёсках дзяцей.

5) Раней ніякі дождж цябе не мог спыніць: _той, што зіхацеў сярпамі бліскавіц, _той, што дрэвы гнуў і грэблі размываў, _той, што да касцей, да сэрца прабіраў.

A16. Адзначце словазлучэнні, у якіх правільна выдзелены галоўныя словы:

1) *надзвычай* многа;

2) *галінкі* яблынь;

3) *сваё* жыллё;

4) шмат *ведаць*;

5) сунічныя *палянкі*.

A17. Устанавіце адпаведнасць паміж выдзеленымі ў сказах словамі і іх сінтаксічнай роляй. Адзначце нумар правільнага адказу.

A. У кожнага з нас усе заповітныя ўспаміны <i>звязаны</i> з маці.	1. Дзейнік.
Б. Тады <i>дзед</i> Нічыпар параіў школьнікам зноў цягнуць на бярозу тую барану.	2. Выказнік.
В. Спакойна, <i>без плёхкання</i> , Максім адплыў ад цеплахода, паплыў да нябачнага берага.	3. Азначэнне.
Г. Віця з <i>Сашам</i> пайшлі ў грыбы.	4. Акалічнасць.
	5. Дапаўненне.

1) АЗБ1В4Г5;

2) А2Б3В5Г1;

3) А2Б3В4Г1;

4) А2Б1В4Г5;

5) А2Б3В4Г5.

A18. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў абавязкова ставіцца працяжнік.

1) Валуны_іншаземныя прышэльцы, і прыйшлі яны сюды з леднікамі.

2) Добры каваль_дзядзька Кандрат.

3) Гусь свінні_не сяброўка.

4) Дружыць_значыць давяраць адно аднаму, дзяліцца радасцю, думкамі, марамі, а ў цяжкія хвіліны прыйсці на дапамогу сябру.

5) Я_часцінка зямлі, і таму мне балюча, калі нішчацца дрэвы, высыхаюць крыніцы.

A19. Адзначце сказы, у якіх знакі прыпынку пры аднародных членах пастаўлены правільна.

1) Кароткія, серабрыстыя валасы няроўнымі пасмамі звісалі над маршчыністымі шчокамі.

2) Ад спякоты пабялелі, вылінялі пяшчотныя і халаднавата-мяккія пялёсткі валожкі на ўзмежках і пры дарогах.

3) Бывала, нідзе не пачуеш яе голасу ні дома, ні на вуліцы.

4) Зямля многа патрабуе догляду, і той увагі, і павагі.

5) Сонца толькі што ўзышло аднак прыгравала ўжо даволі гарача.

A20. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускау трэба паставіць коску (коскі).

1) Над усёй планетай неба павінна быць такое_ як і над намі.

2) Алесь быў хлопец_ як хлопец.

3) Срэбны звон медалёў_ як быццам мякка ўшчуваў пасажыраў.

4) З дрэў_ як дзявочыя слёзы_ спадала раса, высыхаючы з першай усмешкаю дня.

5) Ходзіць_ як казка_ па свеце светлы і радасны май.

A21. Адзначце сказы, у якіх набраныя курсівам словы трэба выдзеліць знакамі прыпынку.

1) Прыйдзецца ім пайсці *нясолана хлябаўшы*.

2) *Захварэўшы аднойчы* я быў на месяц адарваны ад школы і прачытаў чатыры тамы “Вайны і міру”.

3) Захмялелы малады вецер *напоены таемнымі напаўзабытымі ляснымі пахамі* лашчыў ягоныя галіны.

4) На *залітай сонцам маладой* сасонцы прыхарошвалася вавёрка.

5) У той вечар для Косціка *апрача кніг* нічога не было даражэйшага на свеце.

A22. Адзначце сказы, у якіх знакі прыпынку пастаўлены правільна.

1) Эх жыццё наша светлае, новае, ну і як жа цябе не любіць!

2) На жаль, гады праходзяць хутка.

3) Але, на маё здзіўленне, ён адказвае зусім не так.

4) У маёй роднай вёсцы елка рэдкая госця, нават, на навагоднія святы.

5) Пасля смачнага полудня – хлеба з чарніцамі і з малаком – ды кароткага адпачынку адчулася стома, не хацелася ўставаць.

A23. Адзначце складаназлучаныя сказы, у якіх на месцы пропускау трэба паставіць коску.

1) І хмары хадзілі_ і сонца свяціла, і пад золатам халоднай ясноты ціха ляжала зямля.

2) Зводдаль вуркатаў ручай_ ды шумелі верхавіны елак.

3) Снег_ і вецер.

4) Падзьмуць вятры_ і снежныя каметы праносяцца над белаю зямлёй.

5) Вада падняла яе, пругка выштурхнула на паверхню_ і ўсё цела, з ног да галавы, нібы аблілося тонкай халоднай абалонкай.

A24. Адзначце складаназалежныя сказы, у якіх трэба паставіць дзве коскі.

1) Андрэйка ў гэты момант, напэўна, упершыню за сваё нядоўгае жыццё, падзякаваў Богу што нарадзіўся глуханямым бо менавіта няздольнасць гаварыць і выратавала яму жыццё.

2) Захоплены галасамі несціханай птушынай сімфоніі, я зусім забыўся што знаходжуся на рацэ што ў мяне ў руках вуды што я з’явіўся сюды не як збіральнік птушыных мелодый, а як просты рыбак.

3) І так ярка прыпомнілася Міхалку свая вёска што каб меў крылы то ўзняўся б і паляцеў.

4) Калі шануеш нашу мову якую продкі збераглі скажы на ёй такія словы каб у вяках яны жылі.

5) На вялікім замчышчы дзе калісьці стаяў сярэдневяковы замак узвышаецца дзве напаяўразбураныя высокія вежы ад якіх дыхае сівой мінуўшчынай.

A25. Адзначце бязлучнікавыя складаныя сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба паставіць працяжнік.

1) Глыбей узарэш_ болей зярэш.

2) Ужо выплылі авёс, ямень_ цягнуцца палоскі гароху чырвоненькімі і беленькімі кветачкамі.

3) Сцелюцца валокны, тчэцца павуціна_ блізка, блізка восень, смутная часіна.

4) У паветры стаяў несціханы гоман вясны_ спявалі птушкі, шумёў Нёман, звонка булькалі ручайкі.

5) То не струны звяняць галасістыя_ зашумела жытцо каласістае.

A26. Адзначце сказы з рознымі відамі сувязі з прапушчанымі знакамі прыпынку паміж часткамі.

1) Багушэвіч адчуў сябе часткай вялікага, неабдымнага сусвету і падумалася: раз сусвет неўміручы, то і ён, яго жывы камячок, таксама не павінен памерці.

2) Гэта цяпер, увосень, імшарына набрыняла вадой і стала падобнаю на балота, а ўлетку, у пару сенакосы, дык тут скрозь было суха, вольна хадзілі касцы, бабы і нават ездзілі на брычках, калі звозілі сена.

3) Нават мурашнік, што трапіўся на вочы і то варушыўся: выпаўзалі, грэліся на сонцы мурашкі, пакуль яшчэ надта павольныя і вялыя пасля зімовай спячкі.

4) У яго так балела галава і гарэлі вочы, што сон не прыходзіў.

5) Я націскаў як толькі мог на педаль, чуючы, што вуркоча гром, але ўсё роўна ўцячы ад дажджу не ўдалося: дарога скрозь вузкая, караністая і шмат дзе трэба было каціць веласіпед.

A27. Адзначце, які знак прыпынку прапушчаны пры афармленні простага мовы.

Жанчына прынесла шклянку з нейкім настоем

- Выпі, дачушка, - гэта добра супакойвае.

1) Коска;

2) двукроп'е;

3) кропка;

4) працяжнік;

5) пытальнік.

A28. Адзначце правільныя сцверджанні.

1) Публіцыстычны стыль уласцівы розным канцылярскім дакументам, законам, пастановам, пратаколам, дыпламатычным актам.

2) Фанетычны прынцып беларускага правапісу патрабуе аднастайнага напісання адных і тых жа значымых частак слоў, нягледзячы на адрозненні ў іх вымаўленні.

3) Адносныя прыметнікі ўтвараюць толькі простую форму найвышэйшай ступені параўнання.

4) Дзеясловы незакончанага трывання ўжываюцца ў цяперашнім, прошлым ці будучым складаным часе.

5) Часціца ні можа ўжывацца ў адмоўным сказе са значэннем злучніка.

Тэкст да заданняў А29 – А32, Б2, Б3, Б5 - Б8.

(1) Я з хваляваннем *выбіраўся* ў Акопы. (2)Быў сонечны празрысты вераснёўскі дзень. (3)Імклівая шаша. (4)Нарэшце – вёска Карпілаўка. (5)Зашчымела на сэрцы ад знаёмай дарагой назвы. (6)Тут у пачатку мінулага стагоддзя была сядзіба пісьменніка Ядвігіна Ш. (7)Менавіта ў яе сценах Янка Купала ўпершыню прачытаў слухачам сваю “Паўлінку”. (8)А трошкі *пазней¹⁾*, *падчас²⁾* першай *імперыялістычнай³⁾* вайны, у гэтай самай *сядзібе⁴⁾* *размяшчаўся⁵⁾* прытулак для дзяцей-бежанцаў, якімі апекавалася нястомная руплівіца на ніве нашага пісьменства Зоська Верас.

(9)Паваротак направа, дарога на Харужанцы. (10)Праз якія два-тры кіламетры, не даязджаючы да вёскі, *зварочваю* ў казачны восеньскі лес. (11)І ўсе гарадскія клопаты адразу засталіся дзесьці далёка-далёка, быццам іх і не было. (12)*Змешаны¹⁾* *лес²⁾* *маніў³⁾* у свае грыбныя нетры, шчодро рассыпаўшы *навокал⁴⁾* залатыя *чырвонцы⁵⁾* лістоты. (13)Аднак неўзабаве праваруч адкрылася поле з вузкімі грывамі пералескаў.

(14)Вось і адмыслова зробленая брама. (15)Пад яе стрэшкай акуратна выразанае на памянелай ад часу і дажджоў дошчы слова – Акопы.

(16)Першае, што ўражвае тут, - нейкая асаблівая, *урачыстая* цішыня. (17)Яна быццам *запрашае* прыслухацца да самога сябе.

А29. Адзначце нумары слоў у 8-м сказе, вымаўленне і напісанне якіх не супадае.

А30. Сярод пранумараваных у 12-м сказе слоў вызначце тыя, якія ўжываюцца ў пераносным значэнні. Адзначце нумары гэтых слоў.

А31. Адзначце сінонім да выдзеленага ў 16-м сказе слова:

- 1) паўсядзённы;
- 2) святочны;
- 3) звычайны;
- 4) будні;
- 5) чароўны.

А32. Адзначце характарыстыкі, якія адпавядаюць выдзеленаму ў 10-м сказе дзеяслову.

- 1) Зваротны;
- 2) незакончанага трывання;
- 3) адзіночнага ліку, цяперашняга часу;
- 4) умоўнага ладу;
- 5) 1 спражэння.

Частка Б

Б1. Устанавіце адпаведнасць паміж словамі і іх характарыстыкамі. Адказ запішыце.

А. Трыста пятнаццаты.	1. Колькасны просты.
Б. Сямёрка.	2. Назоўнік.
В. Па двое.	3. Парадкавы састаўны.

Г. Чатыры трэція.	4. Прыслоўе. 5. Колькасны дробавы.
-------------------	---------------------------------------

В2. Утварыце ад выдзеленага ў 1-м сказе дзеяслова дзеепрыслоўе. Адказ запішыце.

В3. Вызначце, якім спосабам утворана выдзеленае ў 17-м сказе слова. Адказ запішыце ў форме назоўнага склону.

В4. Знайдзіце ў сказе фразеалагізм. Вызначце, якім членам сказа ён з'яўляецца. Адказ запішыце ў форме назоўнага склону.

Насця пабаялася, каб хоць не спалохаць гэтую глухую цяцеру, і яшчэ за колькі метраў моцна кашлянула.

В5. Вызначце разрад выдзеленага ў 11-м сказе займенніка. Адказ запішыце ў форме назоўнага склону.

В6. Дапішыце сказ

У 16-м сказе сродкам сувязі частак з'яўляецца...

В7. Дапішыце сказ.

Сродкам сувязі 12-га і 13-га сказаў у тэксце з'яўляецца...

В8. Вызначце стыль тэксту. Адказ запішыце ў форме назоўнага склону.

Адказы

Частка А

- A1 – 2,4,5;
- A2 – 2,3,4;
- A3 – 2,4,5;
- A4 – 2,3,5;
- A5 – 2,3;
- A6 – 2,3,4;
- A7 – 3,4,5;
- A8 – 1,2,5;
- A9 – 3,4,5;
- A10 – 1,3;
- A11 – 2,3,4;
- A12 – 1,4,5;
- A13 – 3,4;
- A14 – 2,3,4;
- A15 – 3,5;
- A16 – 2,4,5;
- A17 – 3;
- A18 – 1,4;
- A19 – 2,4;
- A20 – 1,4,5;
- A21 – 2,3,5;
- A22 – 2,3,5;
- A23 – 1,5;
- A24 – 1,3;
- A25 – 1,3,5;
- A26 – 1,3,5;
- A27 – 2;
- A28 – 4,5;
- A29 – 1,2,5;
- A30 – 3,5;
- A31 – 2;
- A32 – 2,3,5.

Частка Б

- Б1 – АЗБ2В4Г5;
- Б2 – выбіраючыся;
- Б3 – прыставачны;
- Б4 – дапаўненне;
- Б5 – азначальны;
- Б6 – займеннік;
- Б7 – злучнік;
- Б8 – публіцыстычны.

ТЭСТ №3 ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Частка А

А1. Устанавіце адпаведнасць паміж падкрэсленымі літарамі і гукамі, якія яны абазначаюць. Адзначце нумар правільнага адказу.

А. Зака <u>з</u> чык;	1) [з'];
Б. пейза <u>ж</u> ;	2) [з];
В. абавяз <u>к</u> і;	3) [с];
Г. з Мі <u>ш</u> ам;	4) [ш];
	5) [с']

- 1) А2Б1В5Г3;
- 2) А2Б4В3Г1;
- 3) А4Б1В3Г2;
- 4) А2Б3В1Г4;
- 5) А4Б2В3Г1.

А2. Адзначце пары слоў, у якіх націск служыць для адрознення іх лексічнага значэння:

- 1) ка'ціць – каці'ць;
- 2) ка'ты – каты';
- 3) па'мяць – памя'ць;
- 4) расчы'ніць – расчыні'ць;
- 5) ча'сам – часа'м.

А3. Адзначце словы, у якіх на месцы пропускау трэба пісаць літару э:

- 1) ас_нсавана;
- 2) ж_тон;
- 3) ц_рымоницца;
- 4) ш_рсеапрацоўчы;
- 5) ш_сцідзесяты.

А4. Адзначце словы, у якіх на месцы пропускау трэба пісаць літару е:

- 1) епіскап;
- 2) б_задказны;
- 3) ам_лушка;
- 4) к_фір;
- 5) _рмаковіч.

А5. Адзначце прыклады, у якіх на месцы пропускау трэба пісаць літару у (складовае):

- 1) рака _ла;
- 2) адпачываў _хаце;
- 3) было _тульна;
- 4) афіцыйна-_рачысты;
- 5) прыклад ва ўсім: _працы, адзенні, паводзінах.

А6. Адзначце словы, у якіх на месцы пропускау трэба пісаць мяккі знак:

- 1) кон_мі;
- 2) подз_віг;
- 3) п_еса;
- 4) кан_ён;

5) жнівен_скі.

A7. Адзначце словы, у якіх на месцы пропускаў трэба пісаць *дзе літары*:

1) бе_аганны (зз);

2) пілава_е (нн);

3) ста_ю (лл);

4) мурава_ы (нн);

5) тэ_ыторыя (рр).

A8. Адзначце словы, у якіх на месцы пропускаў трэба пісаць літару *д*:

1) зага_чык;

2) ната_ка;

3) па_казка;

4) грама_скі;

5) выяз_ны.

A9. Адзначце словы, у якіх напісанне выдзеленых арфаграм заснавана на марфалагічным прынцыпе:

1) на ўроку;

2) возчык;

3) вясновы;

4) яравыя;

5) падкрэсліваць.

A10. Адзначце словы, у якіх выдзеленыя марфемы – *канчаткі*:

1) лагічна;

2) прапанаваў;

3) спелага;

4) зацікавіўся;

5) настаўнікам.

A11. Адзначце антонімы:

1) смеласць – адвага;

2) аддаць - забраць;

3) зразумець – усвядоміць;

4) дорага – танна;

5) ранішні - вечар.

A12. Адзначце словазлучэнні, у якіх выдзеленыя назоўнікі маюць правільныя склонавыя канчаткі:

1) куст арэшніку;

2) каля пасёлка;

3) аб купцы;

4) з непаседай Максімам;

5) намазаць мазью.

A13. Адзначце словы, якія трэба пісаць *разам*:

1) агіт_пункт;

2) гарна_лыжнік;

3) жар_птушка;

4) паў_Еўропы;

5) леда_кол.

A14. Адзначце словазлучэнні з прыналежнымі прыметнікамі:

- 1) буслава гняздо;
- 2) лісіная хітрасць;
- 3) бабровая хатка;
- 4) лебядзіны пух;
- 5) бабулін стол.

A15. Адзначце прыметнікі, якія трэба пісаць праз злучок:

- 1) красна_польскі;
- 2) гандлёва_рамесны;
- 3) фізічна_матэматычны;
- 4) ірдзіста_чырвоны;
- 5) супраць_леглы.

A16. Адзначце сказы з дзеясловамі загаднага ладу.

- 1) Няхай прыносіць добрыя вынікі сумленная праца.
- 2) Сон на заўтра адкладзі, а справу сёння зрабі.
- 3) Сябры мае, жышце будуйце, гадуйце весела малых, усмешак людзям не шкадуйце і не шкадуйце тым хвалы, хто справу любіць больш за славу.
- 4) Назад бы вярнуцца ў сад маленства.
- 5) Марыя Іванаўна пасадзіла мяне за парту, потым дастала з шафы буквар і дала мне.

A17. Адзначце сказы, у якіх ёсць безасабовыя дзеясловы.

- 1) Колас уткнуўся вусамі ў зямлю.
- 2) Ноччу вельмі пахаладала.
- 3) Ужо другі дзень Марынцы нездаровіцца.
- 4) Падмарожвае ўсё больш і больш.
- 5) Пахне чабор.

A18. Адзначце прыклады, у якіх выдзеленыя словы трэба пісаць разам:

- 1) ісці след у_след;
- 2) закончыць з_большага;
- 3) узрадаваўся па_дзіцячаму;
- 4) дарога да_хаты;
- 5) школа на_супраць.

A19. Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы напісаны правільна.

- 1) Вячэрняе сонца, ідучы на спачын, залівала роўным няяркім святлом суседні парк.
- 2) Нягледзячы адзін на аднаго, мы ішлі па лесе.
- 3) Не крануты векавы бор абступае дарогу.
- 4) Ніадной рукі больш не паднялося.
- 5) Чаго сабе не пажадаеш, таго не рабі і іншым.

A20. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць не.

- 1) Куды б _ вяла нас крутая дарога, за намі заўсёды ідзе перамога.
- 2) Азіраючыся назад, мы _ можам _ бачыць, як багата зроблена.
- 3) Дзе я толькі _ пабываў!
- 4) _ адзін ён там быў.
- 5) _ зносу, здаецца, ім няма, _ старасці.

A21. Адзначце словазлучэнні, у якіх сувязь паміж словамі – прыназоўнікавае кіраванне:

- 1) дзяўчынка ў хустцы;
- 2) не звяртаць увагі;
- 3) зводкі з фронту;
- 4) цаніць праўду;
- 5) па-сапраўднаму выдатны.

A22. Устанавіце адпаведнасць паміж выдзеленымі ў сказах словамі і іх сінтаксічнай роляй. Адзначце нумар правільнага адказу.

<p>А. <i>Апоўначы</i> запалілі шматлікія кастры.</p> <p>Б. <i>Адзін</i> жыве як хочацца, другі – як прыйдзецца.</p> <p>В. Неўзабаве яны наблізіліся, зрабіліся <i>больш гучныя і працяглыя</i>.</p> <p>Г. У двор каля ліпы пажылы чалавек уводзіў з пашы каня, з двара <i>насупраць</i> выганялі парасят.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дзейнік. 2. Выказнік. 3. Азначэнне. 4. Акалічнасць. 5. Дапаўненне.
---	---

- 1) А5Б1В3Г4;
- 2) А4Б5В2Г3;
- 3) А4Б1В2Г5;
- 4) А4Б5В3Г2;
- 5) А4Б1В2Г3.

A23. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускау абавязкова ставіцца працяжнік.

- 1) Мне лес_ нібы родны брат і восеньскай часінай.
- 2) Розум_ не кулеш, у галаву не ўвальеш.
- 3) Будаваць_ вялікае шчасце для чалавецтва.
- 4) Любіць прыроду_ не значыць быць у яе пад ярмом.
- 5) Бясконца трагічны лёс Хатыні_ лёс соцень вёсак нашай Беларусі.

A24. Адзначце сказы, у якіх знакі прыпынку пры аднародных членах пастаўлены правільна.

- 1) Вясна, кажуць, прыгожая ўсюды: у полі і ў лесе, і ў горадзе.
- 2) Скрозь галіны лесу свеціцца шэрае агорнутае воблакамі неба.
- 3) Неспадзявана абрушылася вясна на горад яркім і шчодрым сонцам, дружнымі капяжамі, нязнанай дагэтуль ажыўленасцю гарадскіх вуліц, вясёлым званам трамваяў.
- 4) Лабановіч не раз чуў размовы аб грэблі і скаргі на яе як з боку дзядзькі Марціна так і з боку грамады.
- 5) Хмары доўга хадзілі навокал, збіраліся і разыходзіліся, зноў збіраліся і набрынялі дажджавым пылам.

A25. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускау трэба паставіць коску (коскі).

- 1) Яны беглі_ што ёсць сілы_ па рэдкім сасняку.
- 2) Стромкія сосны_ нібы ўслухоўваюцца і ўглядаюцца ў высокае неба.
- 3) Возера рухалася і пералівалася_ як жывое срэбра.

4) Наводдаль цьмяна_ як праз ваду_ плаваюца ў няяркім сонцы залатыя купалы цэркваў.

5) Святло тых ясных бесклапотных дзён_ як святло пагаслых галактык_ ідзе праз гады, праз усё жыццё.

A26. Адзначце сказы, у якіх набраныя курсівам словы трэба выдзеліць знакамі прыпынку.

1) Але вось адна з птушак схамянулася, пабегла па галінках на самую макаўку чырвонай рабіны і ўзмахнуўшы крыльцамі ўзляцела ў паветра.

2) Ва ўтульнай і адноўленай хаце паэта сабрана нямала прадметаў хатняга ўжытку.

3) Максім, Ладынін і Ліда выйшлі на пясчаную дарогу *зачараванья бяскрайнім прасторам* і спыніліся на ўзлессі.

4) Ніхто *апрача Сымонкі* і не прыкмеціў, як гэта сталася.

5) Хлопцы паўзлі наперад *не дыхаючы*.

A27. Адзначце сказы, у якіх ёсць пабочныя словы, што трэба выдзеліць коскамі.

1) Нават гутарлівыя птушкі перасталі спяваць і сядзяць дзе-небудзь на галінах у халадку зялёнага лісця.

2) Мабыць памыляюцца тыя паэты, якія бачаць у восені толькі адно заміранне жыцця.

3) Праўда ў апошнія гады страляў ён рэдка, хоць дзічыны ў нашых ваколіцах было нямала.

4) На глухі паўстанак пяць далёкіх вёрст будзе слацца ельнік лапкамі наўпрост.

5) Часам з'яўлялася лісіца, але гэта была рэдкая госця.

A28. Адзначце складаназлучаныя сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба паставіць коску.

1) Доўгімі стальнымі нагамі ён асцярожна ступае па травах_ і ніводная ламачына не хрумсне пад яго капытом.

2) Мікіта моцна пастукваў у дзверы_ аднак з кабінета ніхто не азваўся.

3) Зачэпіш галіну_ і на галаву снег як са страхі.

4) Навокал адно гніла куп'істая дрыгва_ ды моклі панурыя лясы.

5) Дубы_ і грабы.

A29. Адзначце складаназалежныя сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба паставіць коску.

1) Збожжа на полі чуць-чуць скалыхнецца, як павее вецер_ і зноў заспакоіцца, не зварухнецца.

2) Мама выпякала партызанам хлеб, а_ калі немцы спалілі хату, засталася з партызанскім атрадам у лесе.

3) На вуліцы_ хоць іголки збірай.

4) Калі машына праходзіць, ён зноў вяртаецца, пераходзіць дарогу і накіроўваецца ў той бок_ куды ішоў раней.

5) Калі пушок прабіўся над губою_ і ў сны прыйшло дзясвочае імя, я ні аб чым не раіўся з табою, матуля адзінокая мая.

А30. Адзначце бяззлучнікавыя сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба паставіць працяжнік.

- 1) Дзіўна як_ адзін ліст хіба можа засланиць усё сонца?
- 2) Памерла мова_ памёр народ.
- 3) Прышло лета_ няма калі спаць.
- 4) Запяеш па душы, дасі ўцехі гасцям_ поўны гуслі насыплю дукатаў.
- 5) Увесь лес быў ахутаны зелянінаю_ пахла маладым лісцем, травой.

А31. Адзначце складаныя сказы з рознымі відамі сувязі.

- 1) Здаецца, толькі-толькі сышоў снег, у зямлі яшчэ шмат вільгаці, але трава пачынае расці толькі пасля першых вясновых дажджоў.
- 2) За свае дзесяць гадоў хлопчык такога матылька сустрэў упершыню, таму вельмі хацеў злавіць яго, хацеў несці яго ў руках, пагуляць з ім, пацешыцца, а потым паказаць маці.
- 3) Недзе паверсе хадзіў вецер, але на дарозе, унізе, было ціха; толькі аднойчы, калі справа зашарэла поле, вецер шырока ўварваўся на дарогу, стаў мокра біць у твар.
- 4) Хутка падсыхалі дарогі, на пясчаных узгорках вецер ужо ўздымаў пыл і гнаў яго ў напоўненыя веснавой вадой лагчыны.
- 5) Насустрач гасцям кінуўся сабака, які аж захліпаўся ад лютасці, але наблізіцца баяўся.

А32. Адзначце, які знак прыпынку прапушчаны пры афармленні простага мовы.

- Спаласнёмся, дачка? – зразумела яе жаданне Кацярына Іванаўна. Хораша, лугавінка добрая.

- 1) Двукроп'е;
- 2) коска;
- 3) працяжнік;
- 4) кропка;
- 5) пыталынік.

Частка Б

Б1. Устанавіце адпаведнасць паміж назоўнікамі і іх характарыстыкамі.

Запішыце правільны адказ.

А. Гонар.	1. Асабовы назоўнік.
Б. Вясковец.	2. Назоўнік трэцяга скланення.
В. Звар'ё.	3. Зборны назоўнік.
Г. Шчыпы.	4. Абстрактны назоўнік.
	5. Не мае формы адзіночнага ліку.

Б2. Знайдзіце складаны колькасны лічэбнік і запішыце яго ў форме творнага склону.

- 1) Тры восьмыя;
- 2) сёмы;
- 3) васьмісоты;
- 4) дваццаць пяць;
- 5) трыста.

Б3. Узнавіце сэнсавую адпаведнасць паміж беларускімі і рускімі фразеалагізмамі. Запішыце правільны адказ.

А. Выбیتься из сил.	1. Лататы даваць.
Б. Во всю прыть.	2. Як з хмары спаў.
В. Всем миром.	3. Усёй грамадою.
Г. Будто снег на голову.	4. Як ветрам гнаны.
	5. З духу выбіцца.

Тэкст для заданняў Б4 – Б8

1)На Замкавай гары, у зеляніне старога дзядзінца, самотна ўзвышаецца постаць Кірыла Тураўскага. (2)Ён, у сваім новым, бронзава-каменным абліччы, засяроджана ўглядаецца ў паэтычна-маляўнічыя палескія краявіды. (3)Прыпяць такая самая – спакойная, разважлівая, негаманкая. (4)На ўлонні яе берагоў лёгка думаецца.

(5)Як жывяце вы, нашчадкі трывушчых дрыгавічоў і вальналюбных жыхароў Тураўскага княства? (6)*Што* хвалюе вас на гэтай намоленай стагоддзямі зямлі, дзе ўжо напрыканцы X ст. з'явілася праваслаўная епархія? (7)Ці памятаеце вы – спадчыннікі тых рупліўцаў XI ст., хто старанна, літара за літарай, выводзіў на аркушы Богам натхнёныя словы Тураўскага Евангелля, - што тое рабілася дзеля вас?..

(8)Калі першы промень лагоднага жнівеньскага сонца кранае вершалінкі стромкіх хвояў далёкага лесу і пачынае серабрыцца ў люстраной роўнядзі Прыпяці, яго вусны – не, не епіскапа Тураўскага, а простага, шчырага верніка – *варушацца* ў ранішняй малітве.(9)І нараджаюцца словы. (10)І з кожным прамоўленым словам узрастае магутная вера: слова, акрыленае неўміручым духам такой цнатліва-прыгожай зямлі, будзе служыць людзям.

(11)Як пачуваецца, наступнікі?..

Б4. Ад асновы выдзеленага ў **8-м** сказе дзеяслова ўтварыце дзеепрыслоўе і запішыце яго.

Б5. Вызначце разрад выдзеленага ў **6-м** сказе займенніка. Адказ запішыце ў форме назоўнага склону.

Б6. Знайдзіце ў тэксце аднаасастаўны сказ. Вызначце яго від. Адказ запішыце ў форме назоўнага склону.

Б7. Дапішыце сказ

Сродкам сувязі 3-га і 4-га сказаў з'яўляецца... .

Б8. Вызначце, чым ускладнены **11-ы** сказ. Адказ запішыце ў форме назоўнага склону.

Адказы

Частка А

- A1 – 5;
- A2 – 2,3,5;
- A3 – 1,2,4;
- A4 – 1,2,4;
- A5 – 1,2,5;
- A6 – 1,4,5
- A7 – 1,2,3
- A8 – 1,3,4;
- A9 – 2,4,5;
- A10 – 3,5;
- A11 – 2,4;
- A12 – 1,2;
- A13 – 1,2,5;
- A14 – 1,3,5;
- A15 – 2,3,4;
- A16 – 1,2,3;
- A17 – 2,3,4;
- A18 – 2,4,5;
- A19 – 1,5;
- A20 – 2,3,4;
- A21 – 1,3;
- A22 – 5;
- A23 – 3,4,5;
- A24 – 3,5;
- A25 – 3,4,5;
- A26 – 1,3,4;
- A27 – 2,3;
- A28 – 1,2;
- A29 – 1,4;
- A30 – 2,3,4;
- A31 – 1,3;
- A32 – 3.

Частка Б

- Б1 – А4Б1В3Г5;
- Б2 – трымастамі;
- Б3 – А5Б4В3Г2;
- Б4 – варушачыся;
- Б5 – пыталны;
- Б6 – безасабовы;
- Б7 – займеннік;
- Б8 – зваротак.